

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 6 kron, za pol leta 3 krone in za četrt leta 1 krono 50 vin., — po pošti prejemane pa za celo leto 7 kron, za pol leta 3 krone 50 vin., za četrt leta 1 krona 80 vin. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 80 vin. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (insetate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 16 vin., za dvakrat 24 vin., za trikrat 30 vin. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 9. novembra 1900.

Politični oddelek.

Körber v stiskah.

Sedanje ministrstvo Körberjevo se nahaja v veliki stiski. Opasalo se je z mečem „avstrijskih narodnogospodarskih interesov“, a ravno sedaj se je pokazalo, da to širokoustno ministrstvo ni v stanju, ubraniti avstrijske narodnogospodarske interese velikanske škode, ki jim preti od madžarskega brezobzirnega egoizma.

Gre se za zgradbo novih železnic v Bosni. Cislitvanska je od leta 1878. v Bosno zakopala celo milijardo kron, celo milijardo iz naših davkoplačevalcev iztisnjene denarja, a vzlic temu uživajo gospodarsko jedino le Madžari to deželo.

V političnem oziru so Madžari že davno absolutni gospodarji Bosne in Hercegovine, kar je zasluga Benjamina Kallaya. In povse v smislu dalekosežnih madžarskih političnih načrtov se tudi urejajo narodnogospodarska vprašanja. To se je zlasti pokazalo sedaj, ko se je zahtevalo, naj se zgradi železnica, ki bi vezala Splet s Sarajevom. Ta proga bi koristila Cislitvanski, ki je plačala 70 odstotkov vseh investicij, kar jih je bilo narejenih v okupiranih deželah, povzdignila bi Dalmacijo in sploh vso cislitvansko trgovino in obrtnost, in zato so se Madžari z nečuvno predrznostjo in ošabnostjo uprli zgradbi železnice, ki bi vezala Sarajevo s Spletom.

Madžarsko stališče je: vse ceste v Sarajevo morajo iti iz Ogrske in čez Ogrsko in jedinole tod. Bosna mora ostati Cislitvanski za vedno zaprta in nepristopna, zato pa mora biti odprta Ogrski z najkrajšo železnično progo od Pešte do Sarajeva.

A dunajsko ministrstvo? No, dunajska ministrstva so že od Beustovih časov zadinjana pri Madžarih in od tedaj se še nikoli niso upali, upreti se najmanjši madžarski zahtevi. Toda stari grehi se maščujejo na narodih in na državah. Končno je prišel in je moral priti kri-

tičen dan v tem starodavnem razporu mej Cislitvansko in Ogrsko. Kakor bi bila Avstrija že pred četrt stoletjem s privoljenjem Rusije lahko zastoj dobila Bosno in Hercegovino, ko bi ne bila slušala slabih svetov iz Berolina in Pešte, tako bi bili tudi že pred četrt stoletjem Turki zgrabili ono železnico od Mitrovice, ko bi ne bil frivolni iz Saske pritepeni kancelar Ferdinand Beust v zvezi z židovskim sleparjem Hirschem mislil samo na svoj žep.

V avstrijskem generalnem štabu so našli, da je „z ozirom na letošnje presenetljive dogodke v Srbiji, z ozirom na sovražno postopanje črnogorskega kneza, z ozirom na nevarno gibanje v Macedoniji in z ozirom na napeto razmerje mej Bolgarsko in Rumunsko“ nujno potrebno, pospešiti stavbo strateških železnic v Bosni, vodečih iz Sarajeva čez sandžak novopazarski mej Srbijo in Črnogoro do turške Mitrovice, kjer bi se te proge združile s progo v Solun.

Dasi bi stavba te železnice veljala silne milijone, so bili Madžari vender takoj zanjo vneti, ne samo iz strateških razlogov, nego ker bi proga Sarajevo-Plevlje, če se podaljša do Mitrovice, postala velikanskega gospodarskega pomena za Ogrsko, saj bi bila Budimpešta direktno zvezana s Solunom. Toda madžarska požrešnost ne pripušča, da bi Cislitvanska participirala pri gospodarskem dobičku od te bodoče svetovne železnice in zato se Madžari upirajo zgradbi vsake druge proge, zlasti pa proge, ki bi zvezala Sarajevo s Spletom.

Cislitvanskim vladam se sme s polno pravico očitati, da jim ni bilo za varstvo cislitvanskih interesov nikdar več, kakor za lanski sneg. In tako je verjetno, da so se tudi v tej zadevi zadovoljile z navideznim uspehom. Proga iz Sarajeva v Splet se zgradi samo deloma, od Spleta do Aržana, tako da bo ta železnica brez vsacega večjega narodnogospodarskega pomena. S tem švindlom mislijo gotovi krogi, da dobe v delegaciji in v dunajskem parlamentu večino za madžarske projekte. Vse kaže, da bo vlada na ukaz od drugod najvitalnejše interese cislitvanske vrgla v žrelo Madžarom. Vprašanje je

samo, če dobi za to potrebno večino, in v tem oziru je upati, da se bo vendar parlament osokolil in pognal vlado, kakor bi zaslužila, če bo res odnehala.

Samo nekaj zamore po naši sodbi še rešiti Körberjevo vlado: zunanje politične dogodbe. Ni namreč še gotovo, če bo Turčija dovolila, da se čez njej lastni novopazarski sandžak zida ta proga, in če se tudi doseže to, ni še gotovo, če se ne oglasi slovanska Rusija in ne poreče, da te zgradbe ne dovoli. Rusko časopisje kar divja proti načrtom grofa Goluchowskega, ker vidi v njih provokacijo in drzno teptanje berolinske pogodbe, a če se oglasi Rusija, ali bosta Srbija in Črna gora molčali?

Položaj je torej tudi glede zunanjepolitične strani bosanskih železnic prav kritičen. Prav te zunanjepolitične strani rešijo Körberja prej, kakor ves odpor Cislitvanske. In po pravici se sme reči, da bi v interesu Slovanska bilo želeti, da protestirajo Rusija, Srbija in Črna gora zoper zgradbo teh železnic, ker Avstro-Madžarska nima na slovanskem Balkanu ničesar iskati.

Politični pregled.

Notranji položaj. — Povodom otvoritve kongresa avstrijskih industrijalcev minoli torek, je imel ministrski predsednik dr. Körber dolg govor, v katerem je razvil svoj program. Körber bo kmalu leto dni na krmilu a še vedno ljudje ne vedo, kakšen je njegov program. Tudi zdaj ni povedal nič. Ta dr. Körber je pač jedna največjih ničel, kar jih je kdaj vladalo našo državo. Na shodu industrijalcev je naklatil toliko praznih popolnoma brezmiselnih fraz, ki nimajo nikake logične zveze, da se ni načuditi, kako se je sploh našel kak neodvisen list, kateremu se je zdelo vredno, te fraze študirati in komentirati. Veliko večje važnosti, kakor Körberjevo besedičenje, je sklep shoda industrijalcev, da naj se nagodba z Ogrsko rajši popolnoma raztrga, kakor da bi se obnovila pod pogoji, ki stavljajo Madjari.

Volilno gibanje se še vedno ni tako razvilo, kakor se razvije drugod, koder imajo ljudje res kaj zmisla za politične zadeve. Borbe so se seveda vnele še tu in tam, večje in manjše ali vendar se začne pravi boj šele čez nekaj tednov. Največ se občinstvo še vedno zanima za kompromis mej klerikalci in krščanskimi socialisti na Tirolskem. Ta proti Dipauliju naperjeni kompromis se je razbil, ker ga Dipaulijevi ožji pristaši na noben način niso hoteli pripoznati. Dipauli bo torej vendar kandidiral v bolcanski peti kuriji.

Češka obstrukcija. — Bivši finančni minister Kaizl je nekako razglasil, da bo bivši načelnik češkega kluba dr. Engel zopet kandidiral. Ker se je dr. Engel radi češke obstrukcije odpovedal, se iz tega Kaizlovega naznanila sklepa, da Čehi ne bodo obstrukcije nadaljevali.

Italija. — Z ozirom na znano izjavo italijanskih oficijoznih listov, da se Italija več ne pridruži trozvezi, piše ruski list „Rossija“: „Italija si mnogo prizadeva, da bi dosegla ravnotežje na Jadranskem morju in pove odkrito, zakaj to dela. Trgovina ostane trgovina, toda jedro cele zadeve je politika. Italija hoče dokazati, da ji je Avstrija s trozvezo popolnoma zvezala roke, in da jo hoče napraviti za molčečo pričo pri uresničenju avstrijskih agresivnih načrtov na balkanskem polotoku zlasti v Albaniji. S temi načrti se Italija ne strinja in torej ne mara obnoviti trozveze, dokler ne dobi poročstva, ki bo Italiji zagotovilo ravnotežje na Jadranskem morju in opustitev vseh aspiracij Avstrije na Albanijo. S tem

se pa Avstrija ne zadovolji, in to bo bržkone dovedlo Italijo, da nadalje ne bo več hotela uživati dobrot trodržavne zveze“. Tako piše imenovani list in vse kaže, da je pogodil popolno resnico.

— **Švica.** Minolo nedeljo se je potom glasovanja po celi republiki izvojeval mnogoletni boj mej ondotnima stranikama. Najprej je šlo za to, ali se pritrdi inicijativnemu predlogu, da se za volitve v narodni svet (zastopstvo ljudstva, podobno naši poslanski zbornici) uvede proporcionalni sistem, kakršen je zdaj v veljavi v Belgiji. Ta predlog je ljudstvo z 242.000 proti 165.000 glasom odklonilo. Drugi predlog je meril na to, naj se člani zveznega sveta (švicarske vlade) direktno volijo. Tudi ta predlog je padel z veliko večino, namreč z 265.000 proti 141.000 glasom.

Španija. — Vlada je v celi državi oklicala izjemno stanje. To je bilo potrebno, ker so privrženci pretendenta don Karlosa vprizorili pravo revolucijo, ki se z navadnimi sredstvi ni več dala udušiti in je zatorej bilo potrebno izvanrednih pripomočkov.

Angležka. — Ministrski predsednik Salisbury je odložil portfelj zunanjega ministra in radi lepšega prevzel čast varuha državnega pečata. Istotako je prišel portfelj vojnega ministra v druge roke in je dosedanji državni podtajnik Brodrick postal vojni minister. Prememba ima zgolj personalen značaj. Minister zunanjih del in vojni minister sta odstopila, ker se bojita kritike parlamenta.

Vojna v južni Afriki še vedno ni končana. Buri se bore še vedno z vso odločnostjo, če tudi jih je komaj 20.000. Začela se je prava guerila vojna, ki je za Angleže jako nevarna. Buri dosegajo zdaj tod zdaj tam jako znatne uspehe.

Amerika. — Po več mesečni hudi volilni borbi je bil dosedanji predsednik Združenih držav Mac Kinley zopet izvoljen predsednikom.

Obrtnija.

Bosenske železnice.

Kar se tiče železnic, ki se imajo graditi v Bosni, je samo ob sebi umevno, da se naj iste gradijo v interesu Bosne in pa v interesu vsesкупne naše monarhije.

Seveda Madžarji niso tega mnenja. Po njihovih mislih, naj se žrtvujejo interesi Bosne in vseukupne države le — madžarskim interesom, kakor sploh menijo v svojem šovinizmu, da se to vprašanje rešuje le z madžarskega stališča. Na ta način je razumeti interpelaciji, katere sta stavila v ogrski zbornici zastopnika Pichler in Majer.

Te interpelacije se glasijo tako, kakor da je le vprašanje časa, da se Bosna združi z Madžarsko, ter da naj tvori skupno s Hrvatsko in Dalmacijo veliko madžarsko državo, ki bode zmožna v žlici vode popiti Avstrijo.

Kaj namerava odgovoriti vlada na take interpelacije se ne ve, a mnenje merodajnih krogov v naši polovici gre za tem, da se državna uprava pri gradnji bosenskih železnic ne bode ozirala na madžarsko poželjivost, marveč, da se bode izvajal načrt teh železnic tako, kakor ustreza skupnim državnim interesom naše monarhije.